

DNES Vedoucí redakce: Kryštof Ženatý
Regionální obchodní manažer:
Václav Veselý
Inzerce: 558 959 317

Za pasáží 1609, Pardubice
tel. 467 303 111, redpa@mfdnes.cz
Předplatná a distribuce: 225 555 522
predplatne@mafra.cz

Pardubický kraj

Moravská Třebová

Zazpívá Yveta Blanarovičová

Páteční večer bude v Moravské Třebové patřit české herečce a zpěvačce se slovenskými kořeny Yvetě Blanarovičové. Tu si mohou zájemci poslechnout v sále Základní umělecké školy na Zámeckém náměstí od sedmi hodin večer. Herečka zná má především z českých pohádek Princezna ze mlejna nebo O princezně Jasněnce a létajícím ševci vystoupí s kapelou a vstupenky na její recitál je možné zakoupit online za 250 korun, nebo na místě za 320 korun. (bak)

Vysoké Mýto

Celý víkend budou hrát deskovky

Klub deskových her Fénix zve na víkendový herní maraton. Ten odstartuje páteční 16. hodinou a skončí v neděli v 18 hodin večer. Po celou dobu akce bude k dispozici více než 3 000 her pro děti i dospělé, k zakoupení bude drobné občerstvení a hráči mají možnost přespat v klubovně, která se nachází v Husově ulici. S sebou je nutné donést přezůvky a účastnický platek 200 korun. (bak)

Pardubice

Univerzita hostí konferenci

Kvalita zdravotnické péče a její perspektivy budou tématem mezinárodní konference, která se koná příští týden na Univerzitě Pardubice. Setkání světových lídrů v péči o zdraví MEKON organizuje Fakulta zdravotnických studií Univerzity Pardubice ve spolupráci s Fakultou zdravotnictva Katolické univerzity v Ružomberku. Akce startuje příští středu. (zln)

Pardubice

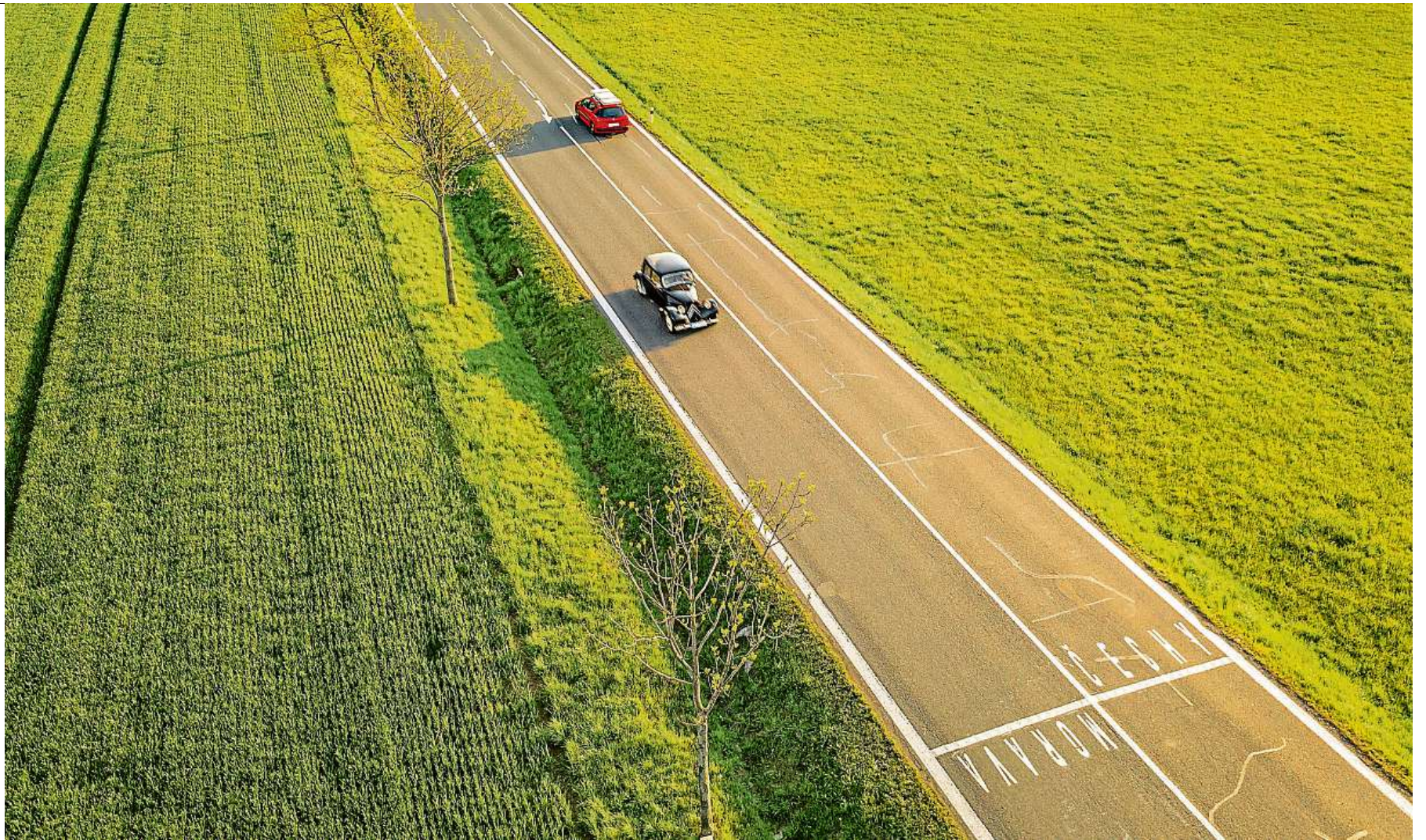
V centru se jede tradiční kritérium

Na okruhu ve středu města, který měří 1,51 kilometru a vede z třídy Míru přes náměstí Republiky, Sukovu třídu a Masarykovo náměstí opět k místu startu, se dnes uskuteční cyklistické Pardubické kritérium, tradiční bodovací závod. Program však v 16.45 zahájí krátký „nábor“ pro děti ve věku 8 až 14 let na jedno kolo, v němž se body ještě udělovat nebudou. V 17 hodin přijdou na řadu kadeti společně se ženami a juniorkami (21 kol, 31,5 km), v 17.50 následují junioři (30 kol, 45 km) a v 19 hodin kategorie mužů Elite a U23 (50 kol, 75 km), jež se koná jako Velká cena Dekom System. V průběhu bodovacích závodů budou vyhlašovány také premiové spurty. Okruh kritéria bude mezi 16. a 21. hodinou uzavřen pro veřejnou dopravu. (vot)

Pardubice

Beksa se Slunetou ztrácí 0:2 na zápasy

Tým pardubické Beksy, oslabený o zraněného klíčového rozehrávače Petra Šafarčíka, ve středu podlehl ve druhém utkání čtvrtfinále play off na palubovce Slunety Ústí nad Labem, tentokrát 68:78, a v sérii tak ztrácí 0:2 na zápasy. Dění se nyní přesune do pardubické haly Dašická, duely číslo 3 a 4 se hrají v sobotu a v neděli vždy od 17.30. Již dnes však fanoušci mohou zajít do Paláce Pardubice, kde se mezi 15. a 17. hodinou uskuteční představení nového Poháru Jiřího Zídka staršího pro vítěze ligy, autogramiáda hráčů Beksy (David Pekárek, Josef Potoček, Matěj Burda a Šafarčík) či soutěž ve střelbě. (vot)

Hranice není jen na mapě. „Patří k identitě mnoha lidí.“

Geograf **Petr Marek** chce hranici Čech a Moravy zatraktivnit pro turisty

Radek Latislav
redaktor MF DNES

Za pár dnů to budou přesně čtyři roky, co příznivci za obnovení zemského uspořádání na hlavních silnicích nejen ze Svitav na Poličku a Litomyšl potají vyznačili česko-moravskou hranici, aby upozornili na fakt, že Česká republika se skládá ze tří historických zemí, a to Čech, Moravy a Slezska, a že současné samosprávné kraje zemskou hranici nerespektují. V Pardubickém kraji, na jehož území se nachází 51 obcí z historického území Moravy, se díky posvěcení kraje alespoň podařilo podél hlavních silnic zafinancovat a umístit osm informačních cedulí, které na historickou hranici Čech a Moravy upozorňují.

V lidech žijících podél této hranice, o které téměř všichni vědí, ale nemluví se o ní, kolektivní paměť přetrvává dodnes.

Sociální a regionální geograf Petr Marek, který působí na Katedře mezinárodních vztahů a evropských studií Masarykovy univerzity, si téma česko-moravské hranice před více než deseti lety zvolil pro svoji diplomovou práci. Stále živé téma ho zaujalo natolik, že 480 kilometrů dlouhou hranici prošel, její průběh zdokumentoval a s dalšími vědci i moravskými patrioty usiluje o prohlášení zachovalých hraničních kamenů za kulturní památku. Nejen ty by se pak mohly stát turistickou atrakcí.

Propagovat a turisticky využívat česko-moravskou hranici však podle něj není možné dříve, než hraniční kameny budou pod ochranou státu. Neměla by se tak opakovat situace z kraje tisíciletí, její průběh zdokumentoval a s dalšími vědci i moravskými patrioty usiluje o prohlášení zachovalých hraničních kamenů za kulturní památku. Nejen ty by se pak mohly stát turistickou atrakcí.

ravskou hranici na akademické bázi zaoberá hlavně z identitního hlediska.

Jak vás napadlo zabývat se myšlenkou česko-moravské hranice?

Pocházím z Horní Čermné, kde to téma ve vzduchu vždycky viselo. Můj bratr chodil s dívkou z nedalekých Tatenic, kde jim za barákem tekla Hraniční potok, kterým dle místních procházela zemská hranice. Přestože je to mýtus, protože Hraniční potok tvořil a tvoří česko-moravskou hranici pouze na svém horním toku, jde o zajímavost, kterou místní rádi zmiňují. Když jsem pak přemýšlel, čím se budu zabývat v diplomové práci, tak mě napadlo, že by se téma zemské hranice dalo dobře zpracovat.

Jak lidé dnes hranici Čech a Moravy vůbec vnímají?

To je klíčová otázka, kterou jsem si v diplomové práci, ale i navazujících výzkumech v rámci doktorandského studia sociální geografie kladl. Z rozsáhlého dotazníkového šetření s 454 respondenty česko-moravského pomezí vyplývá, že mnozí lidé hranici vnímají „postaru“, tedy tam, kde oficiálně vedla ještě koncem roku 1948. Jiní, nebo i ti samí, akorát v jiném úseku, ji ale vnímají „ponovu“, tedy na základě krajských hranic – buď těch z roku 1960 nebo 2000. Tyto vnímané změny se dějí přesto, že žádný zákon vydaný po roce 1948 o vymezení Čech a Moravy nehovoří. Právě odtud přitom pramení křivda, kdy někteří Moraváci pocítují, že byla Moravě při územněsprávních reformách ukradena část území. Jde o lidi, pro které je dodnes česko-moravská hranice základem jejich identity. Pak jsou zde ale i lidé, kteří tuto hranici vnímají spíš jen jako určitou zajímavost, která by mohla přilákat turisty.

Nedávno jste měl na toto téma přednášku v Lanškrouně, na kterou přišlo kolem šesti desítek lidí. Čím to je, že téma zemské hranice v lidech stále rezonuje?

Hranice Před čtyřmi lety nadšenci vyznačili čáry s historickou hranicí Čech a Moravy na hlavních silnicích. Petr Marek se nyní snaží mnohá místa zatraktivnit.
Foto: M. Doskočil a archiv P. Marka

Jednak to spousta Moraváků prostě pořád v sobě má. V některých lidech panuje pocit historické křivdy. Třeba Moravská Třebová ve východních Čechách je pro spoustu lidí opravdu blbost. I díky medializovaným nápisům na hlavních silnicích tazích patriotů z Brna a okolí začali lidé o své regionální identitě a zároveň historické hranici jako jisté zajímavosti přemýšlet. Vědí, že hranice tímto prostorem někde prochází, a chtějí se dozvědět víc.

Kdy se stala ta největší křivda z pohledu územně-správního členění? V roce 1948, kdy zemské uspořádání komunisté zrušili, v roce 1960, kdy vznikly nové kraje znovu nerespektující původní hranice jednotlivých zemí, nebo v roce 2000, kdy politici měli předešlé křivdy napravit?

Obnovit linii z roku 1948 dnes už nejde, protože česko-moravská hranice by šla například prostředkem Jihlavy. Křivda se ale pořád opakuje a vždycky jí je zasažen někdo jiný. V roce 1960 došlo ke křivdě na lidech z Moravskotřebovska, Svitavska a Dačicka, kteří se octli ve Východo-

českém, resp. Jihočeském kraji, tedy ve východních, resp. jižních Čechách. Nové územněsprávní členění z roku 2000 mohlo vytvořit křivdu v myslích lidí na Vysočině, neboť celý tento kraj bývá někdy vnímán a v mapách zakreslován jako území Čech. Petr Pithart o poslední administrativní reformě mluvil v několika rozhovorech. Ráno se sešli, bylo na stole několik různých návrhů a najednou odpoledne dvacet odhlasovali a pak se divili, co vlastně odhlasovali. Jednoduše řečeno nově kraje z roku 2000 vlastně jen reprodukuje chyby těch dvou předchozích změn – jednak existuje Kraj Vysočina ne nepodobný Jihlavskému kraji z roku 1949, jednak Moravskotřebovsko, Svitavsko a Dačicko jsou spravovány z krajských měst v Čechách.

Vy jste však přišel s myšlenkou, která by mohla historické křivdy trochu zmírnit.

Nejenže je turistické vyznačení této hranice vhodné pro uchování historické paměti o tom, kudy hranice stále prochází, ale mohli bychom tím i odlehčit jiným lokalitám, které jsou dnes turisty přeplněné. Hranice má jak přírodní, tak kulturně historický potenciál. Nachází se kolem ní spousta pramenů významných řek, a jelikož šlo o pomezí hvozdu, zachovala se zde v mnohem lepším stavu příroda než například v okolí Prahy nebo Brna, a proto je zde i řada chráněných území. Důležitým hlediskem jsou i významné kulturní památky, mezi nimiž je také řada hraničních kamenů. S nimi se však pojí dva problémy. Jedním jsou krádeže a druhým nešetrná lesní technika. V 50. letech jsme bohužel přišli o spoustu hraničních kamenů kvůli scelování pozemků v nižších nadmořských výškách. Dnes, tím jak se kvůli kúrovci těží ve vyšších nadmořských výškách, přicházíme o zbylé hraniční kameny v lesích.

Jak předejít další historické ztrátě?

Mně z toho vyplynulo, že propagovat a turisticky využívat česko-mo-

ravskou hranici nejde dříve, než hraniční kameny ochráníme. Po letech konzultací s různými lidmi mi nezbylo nic jiného než několik měsíců sepsat výzkumný projekt a doufat, že na něj dostaneme peníze. Podařilo se mi najít kolegy, kteří se mnou do toho šli. Jednalo se o projekt Technologické agentury České republiky, který probíhal do loňského roku. Zrekonstruovali jsme průběh česko-moravské zemské hranice na základě map stabilního a pozemkového katastru a zmapovali hraniční znaky pro účely jejich prohlášení za kulturní památku. Na 480 kilometrech jsme pomocí přesné GPS zaměřili a zdokumentovali všechny dochované zemské hraniční kameny. Jen v terénu jsme strávili 70 dní čistého času. Bylo to náročné, hlavně pak ta administrativní část. Mimochodem, turistickým potenciálem česko-moravské hranice jsem se zabýval i v online výzkumu. Většina dotazovaných lidí s myšlenkou souhlasila a byla jim sympatická.

Kolik hraničních kamenů se na česko-moravské hranici zachovalo a jak daleko je jejich prohlášení za kulturní památku?

Navštívil jsem přes šest tisíc vytipovaných lokalit. Na 1 200 místech jsem zaznamenal alespoň nějaký pozůstatek kamene, případně novodobou připomínku česko-moravské hranice. Na seznam kulturních památek bychom chtěli zapsat 26 solitérů či skupin nejcennějších hraničních kamenů. Návrhy jsme ještě nepodali. Teď všechno ve volných chvílích s kolegy sepisujeme a ještě dohlédáváme potřebné historické prameny. Snad se nám to do dvou let podaří na ministerstvo kultury podat.

Nešlo by historickou česko-moravskou hranici zapsat jako celek?

Probírali jsme to s památkáři, možné to bohužel není. Nic jako čáru v mapě „zepamátit“ nejde. Zákon o státní památkové péči z roku 1987 neumožňuje chránit zákonem nic jiného než hmotné relikty hranice.